

شنبه 6 خرداد 4 رجب 26 می

رحلت آیت الله شیخ مرتضی حائری یزدی در سال 1406 هجری قمری...

رحلت آیت الله شیخ مرتضی حائری یزدی در سال 1406 هجری قمری**خلاصه ای از زندگی این بزرگ مرد عرصه دین و دانش:****ولادت :**

روز چهاردهم ذی حجه سال 1334 هجری قمری در يك خانواده متدین و مذهبی و کانون علم و تقوی، از پدری بزرگوار فرزندی به نام شیخ مرتضی در اراک دیده به جهان گشود.

پدر بزرگوارش مرحوم شیخ عبدالکریم حائری مؤسس حوزه علمیه قم می باشد.

اساتید :

بعضی از اساتیدی که ایشان از محضرشان استفاده نموده است عبارتند از :

- 1 - سید محمدرضا گلپایگانی.
- 2 - سید محمد تقی خوانساری.
- 3 - سید محمد محقق داماد.
- 4 - حاج شیخ عبدالکریم حایری.
- 5 - سید محمد حجت کوه کمره‌ای.
- 6 - حاج سید حسین بروجردی.
- 7 - حاج سید روح الله خمینی.

شاگردان :

حاج آقا مرتضی، بیش از چهل سال تدریس در حوزه علمیه قم شاگردان ممتازی تربیت و تحویل جامعه داد که بعضی از آنها عبارتند از :

- 1 - سید عباس خاتم یزدی.
- 2 - شیخ حسین شب زنده دار.
- 3 - شهید محمد مهدی ربانی املشی.
- 4 - محمد محمدی ری شهری.
- 5 - شیخ محمد حسین امراللهی.
- 6 - میرزا محمد پیشوایی ترك آبادی.

7 - شیخ محمد حسین بهجتی، (شفق) امام جمعه اردکان.

8 - سید علی آقا محقق داماد.

9 - محمد حسین اشعری.

10- سید حسن آل طه.

11- سید صادق حسینی مآب یزدی.

تألیفات :

ایشان در کنار تدریس تألیفاتی نیز داشته است که عبارت است از:

1 - ابتغاء الفضيله فی شرح الوسيله.

2 - رساله‌ای در نماز جمعه.

3 - کتاب الخمس.

4 - پرتوی از انوار آسمانی.

5 - مباحثی در تفسیر سوره حمد.

6 - رساله‌ای در خلل صلاه.

خصوصیات اخلاقی :

مرحوم حاج آقا مرتضی زهد و تقوا، ساده زیستی، دوری از مظاهر فریبنده دنیا، نا دیده گرفتن تشریفات ظاهری، پرهیز از خلاف گویی و تملق و دیگر صفات نیکو را از پدر بزرگوارش به ارث برده بود.

تا آخر عمر در خانه پدریش که با خشت و گل ساخته شده بود، زندگی کرد. آنقدر مراعات وجوه و اموال عمومی را می‌کرد. رفع گرفتاری های مردم درمانده، بر طرف کردن مشکلات زندگی آنها از دیگر خصوصیات بارز این مرد بزرگ بود. درب خانه‌اش به روی مردم باز بود، حاجت مندان به راحتی می‌توانستند نیازهای خود را با وی در میان بگذارند و مشکلات خود را به وسیله او حل کنند. ایشان علاقه خاصی به اهل بیت (علیهم السلام) بویژه حضرت امام رضا (علیه السلام) داشت و به گونه‌ای که اگر در درس نام علی بن موسی الرضا(علیه السلام) را می‌شنید، اشک از دیدگانش سرازیر می‌گشت. به سادات و ذریه پیامبر اکرم (صل الله علیه وآله) علاقه خاصی داشت و برای آنها احترام ویژه‌ای قائل بود.

وفات :

مرحوم حاج آقا مرتضی حائری پس از عمری تلاش و کوشش در راه احیای دین مبین اسلام و تربیت، عاقبت در شب 24 جمادی الثانی 1406 هجری قمری، مصادف با 25 اسفند 1364 ه.ش، روح پاکش به ملکوت اعلی پیوست. سید محمد رضا گلپایگانی (ره) بر پیکر پاک آن مرحوم نماز خواندند و جنازه را به سوی مسجد بالا سر حضرت معصومه (علیها السلام) بردند و پایین پای پدر بزرگوارش به خاک سپردند.

رحلت آیت الله سید محمد رضا گلپایگانی

خلاصه ای از زندگی این بزرگ مرد عرصه دین و دانش:

ولادت :

در روز هشتم ماه ذی القعدة سال 1316 هجری قمری در قریه (گوگد) از توابع گلپایگان در خانه، آقا سید محمد باقر گلپایگانی، بعد از توسل به ساحت قدسی ثامن الحجج (علیه السلام) فرزند پسری به دنیا آمد و او را سید محمد رضا نام گذاري نمودند.

هنوز بیش از 9 سال از بهار عمرش نگذشته بود که والد گرامی خود را از دست داد و بعد از آن در کنف عنایت ربانی و حمایت مادرش، بانو سیده هاجر که یکی از زنان عفیفه و پرهیزکار بود، زندگی را ادامه داد.

تحصیلات :

او پس از فوت پدر به تحصیل علوم متداوله، به خصوص علوم دینی پرداخت پس از طی تحصیلات مقدماتی، و تکمیل مقداری از سطوح، نزد علمای بزرگ آن دیار، در اوائل سال 1336 هجری قمری که شیخ عبدالکریم حائری به اراک وارد شد به او پیوست پس از تکمیل سطوح، در سال 1337 هجری قمری در دروس فقه و اصول شرکت نمود، و با توجه به استعداد شایسته و ذهن بدیع خود، به زودی از شاگردان ممتاز، و طرف توجه استاد قرار گرفت.

اساتید :

ایشان با توجه به اوج پویا گری و اشتیاق فراوانی که به تحصیل علوم اسلامی داشته اند، طبیعی است اساتید متعدد و متنوعی را در طول ایام تحصیل دیده باشند، ولی مؤثرترین و سابقه دارترین آنان که نقش اساسی در روحیه او داشته اند، انگشت شمار می باشند.

1 - سید محمد باقر گلپایگانی والد محترمشان.

2 - سید محمد حسن خوانساری.

3 - شیخ عبدالکریم حائری.

4 - ملا محمد تقی گوگدی.

5 - میرزا محمد حسین نائینی.

6 - آقا ضیاءالدین عراقی.

7 - سید ابوالحسن اصفهانی.

تدریس :

در شعبان 1340 هجری قمری که شیخ عبدالکریم حائری به قم مشرف، و به تأسیس حوزه علمیه قم مبادرت ورزید، توسط نامه ای از شاگرد ساعی و کوشای خود، دعوت به عمل آورد تا به قم مهاجرت کند ایشان هم در شوال همان سال به قم مهاجرت نمود و تدریس سطوح را در آن حوزه مبارکه تصدی نمود که این همکاری و معاونت تا سال 1355 هجری قمری که شیخ عبدالکریم حائری در قید حیات بودند ادامه داشت.

شاگردان :

هزاران نفر از محضر مبارک ایشان تلمذ نموده اند، و تعداد افرادی که در پای دروس ایشان به مقام عالی اجتهاد نائل آمده اند، کم نیستند او هزاران شاگرد برای اسلام و قرآن تربیت کرد که به عنوان تیمن و تبرک، اسامی حدود 20 تن از فضلا و فارغ التحصیلان

مکتب تدریسی او را ارائه می دهیم.

- 1 - شیخ آذری قمی.
- 2 - سید محمد حسین ابطحی.
- 3 - شیخ علی احمدی میانجی.
- 4 - شیخ حسین علی منتظری.
- 5 - حاج آقای اشتهااردی.
- 6 - ثابتی همدانی.
- 7 - شیخ جنتی.
- 8 - شیخ مرتضی حائری یزدی.
- 9 - شیخ محسن حرم پناهی.
- 10 - شیخ حسن زاده آملی.
- 11 - سید محمد حسین حسینی بهشتی.
- 12 - آقای خدائی.
- 13 - آقای رازی همدانی.
- 14 - آقای رفیعی.
- 15 - شیخ سبحانی تبریزی.
- 16 - سید علی سیستانی.
- 17 - شیخ شاه آبادی.
- 18 - صابری همدانی.
- 19 - استاد مرتضی مطهری.
- 20 - شیخ استادی تهرانی.

تألیفات :

آثار و تألیفات ایشان بر سه نوع می باشد.

الف - آثاری که مستقیم به قلم خودشان به رشته تحریر و تألیف درآمده است.

ب - آثاری که تحت نظر و اشراف ایشان به صورت تقریرات و دروس معظم له به وسیله شاگردان و

تلامذه فاضل و عالم به مرحله تالیف و تدوین درآمده است.

ج - ترجمه رساله های عملیه ایشان به زبانهای مختلف.

مجموع هر سه نوع بالغ بر 40 عنوان کتاب و رساله می شود که به ترتیب زیر به معرفی چند نمونه از هر نوع می پردازیم.

1 - افاضة العوائد فی التعليق علی درر الفوائد.

2 - حاشیه بر العروة الوثقی.

3 - حاشیه بر وسیلة النجاة اصفهانی.

4 - توضیح المسائل (رساله عملیه).

5 - هدایة العباد ب : آثار غیر مستقیم :

6 - کتاب الحج : (در 4 مجلد).

7 - ولایة الفقیه.

8 - الدر المنضود فی احکام الحدود.

9 - نتایج الافکار فی نجاسة الکفار.

10 - کتاب الطهارة.

11 - رساله احکام اموات.

12 - بلغة الطالب فی التعليق علی مکاسب.

13 - کتاب الشهادات.

14 - ارشاد السائل.

15 - رساله مختصر الاحکام به زبان انگلیسی.

گفتار بزرگان :

مرحوم سید ریحان الله یزدی در مقام معرفی مجالس درس و حوزه های تدریسی آن روزها، از جلسه درس مرحوم آقا سید محمد رضا گلپایگانی این گونه گزارش می دهد : (آقای گلپایگانی سطوح عالیّه فقه و اصول را تدریس می کنند و جایگاه درس ایشان، مدرس قبلی فیضیه است).

حاج میر شاه ولد امام جماعت محترم شهرستان ملایر در مورد ایشان می فرمودند : (در یکی از بیمارستان های تهران، پنج شش روز بود که در بخش (سی سی یو) تحت مراقبت بودم وضع روحی و جسمی ام در شرایط فوق العاده نا مناسبی بود که در شب هفتم در عالم رؤیا دیدم که مرحوم سید محمد رضا گلپایگانی در کنار بستر من سجاده پهن کرده است با حالت خاصی مشغول نماز و تهجد می باشد تا از خواب بیدار شدم، به خود گفتم من از این وضعیت وخیم شفا و نجات پیدا خواهم کرد نماز و دعای ایشان در کنار تختخواب، نشانی از استجاب این دعا است.

اتفاقا آقای انصاریان مدیر محترم انتشارات انصاریان قم به عیادت اینجانب آمده بود من خوابی را که آن شب دیده بودم کوتاه و فشرده برای او تعریف نمودم که چنین صحنه ای را در عالم رؤیا دیده ام ایشان در باز گشت به قم این خواب را به آقا تعریف کرده

بود آقا مکثی نموده و از آقای انصاریان پرسیده بودند : (آن رؤیا در چه شبی بوده است ؟

پاسخ دادند در فلان شب آقا فرمودند : (من در آن شب، افرادی را در نماز شب یاد کردم و نام بردم، یکی هم آقای میر شاه ولد بود).

خصوصیات اخلاقی :

گر چه خصوصیات اخلاقی و مکارم صفات ایشان را همگان می دانیم و نیازی به تفصیل ندارد، اما اشاره به چند خصوصیات ایشان را جهت تذکر و یادگاری برای آیندگان می آوریم.

ایشان دارای ذهن تیز و حسن سلیقه و پشتکار کامل در مسائل تحقیقی و فقهی، و متصلب در عقیده، و استوار و محکم در حفظ معتقدات و خصوصیات اخلاقی خویش بود.

ایشان مرد دعا و توسل، و اهل نماز و تهجد، و حلیف شب و انیس خلوت و مونس جلوت بود به نماز و دعا و قرآن عشق می ورزید حال و احوال انس کامل با خدای متعال داشت نواذر حالات و قضایای شگفت روحی که مربوط به عوالم معنویت و روح بوده باشد، در زندگی ایشان فراوان وجود داشت که برخی از عزیزان به نگارش و جمع آوری آنها اقدام نموده اند و ما را نیاز به باز گویی آنها نیست، فقط مواردی از توسل و دعای مستجاب آن روحانی متعبد را از نظر خوانندگان محترم می گذرانیم.

خدمات :

مرحوم سید محمدرضا گلپایگانی، در عمر پر برکت 98 ساله خود، موفق به انجام کارهایی شدند که به آنها اشاره می نمائیم.

1 - سرپرستی و مدیریت حوزه های علمیه شیعه در داخل و خارج کشور.

2 - تأسیس بیمارستانها.

3 - تأسیس مدرسه مهدیه قم.

5 - تأسیس مدرسه کبری قم.

6 - کتابخانه عمومی قم.

7 - تأسیس مجمع علمی اسلامی در لندن.

8 - دارالقرآن الکریم.

9 - تأسیس مدرسه علوی در قم خیابان امام، کوچه منوچهری.

10 - تأسیس مدرسه با شکوهی در قم خیابان چهار مردان.

11 - تأسیس مدرسه امام موسی بن جعفر (علیه السلام)، قم آخر چهار مردان.

12 - تأسیس مدرسه حاج غضنفر در قم.

13 - تأسیس مدرسه ستیه در جوار اقامتگاه حضرت معصومه (سلام الله علیها) در قم.

14 - تاسیس مرکز کامپیوتری معجم فقهی قم.

15 - تأمین زمین قبرستان بقیع قم.

16 - مرمت مساجد و حسینیه های لبنان.

فعالیت :

فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی آن بزرگ مرجع تقلید شیعیان، در این 32 سال دوران زعامت و

مرجعیت، را بطور خلاصه می‌توان این گونه بیان نمود.

1 - در مورد غائله انجمنهای ایالتی و ولایتی، همراه دیگر حضرات آیات، اعلامیه شدید اللحن و تلگراف مؤثری را مخابره نمودند.

2 - در ماجرای حمله کماندوها و دژخیمان شاه به مدرسه فیضیه در فروردین سال 1342 هجری شمسی که خود آن حضرت نیز مصون از حمله و یورش آنان نبودند، با انتشار بیانیه ای تند، رژیم طاغوتی را استیضاح نمودند.

3 - در ماجرای جنگ شش روزه اعراب و اسرائیل، و تجاوز صهیونیستها به بلاد مسلمین، و تصرف مسجد الاقصی، بیانیه شدید اللحنی را صادر نموده، و در مدرسه فیضیه عزای عمومی اعلام کردند، که رژیم حامی صهیونیسم از بر گزاری آن جلوگیری به عمل آورد.

4 - در ارتباط با مسأله تبدیل تاریخ هجری به تاریخ شاهنشاهی، عکس العمل شدید و تندی نشان دادند، که کم سابقه، بلکه بی سابقه بود.

5 - در جریان تبعید حضرت امام (ره) بیانیه مؤثری را صادر نمودند که طی آن، چهره کریه رژیم را به مردم شناسانده، و خواستار باز گشت سریع و عاجل معظم له شدند.

وفات :

سرانجام پس از عمری تلاش و مجاهدت در راه خدا در عصر روز پنجشنبه 24 جمادی الثانی 1414 هجری قمری، مطابق با 18 آذر سال 1372 هـ. ش، در بیمارستان قلب تهران به لقا الهی شتافت و پیکر پاک آن فقید با حضور جمعیت عزادار از تهران به قم منتقل گردید و پس از انجام نماز توسط داماد بزرگوارشان، شیخ لطف الله صافی گلپایگانی، در مسجد بالای سر حضرت معصومه (علیها السلام)، و در کنار قبر استاد و مربی خود، شیخ عبدالکریم حائری به خاک سپرده شد.

تولد آیت الله شیخ محمد علی اراکی در سال 1312 قمری

خلاصه ای از زندگی این بزرگ مرد عرصه دین و دانش:

ولادت :

او در 24 جمادی الثانی 1312 هجری قمری در اراک دیده به جهان گشود. پدرش شیخ احمد آقا، مشهور به میرزا آقا فراهانی از علمای مشهور آن سامان بود. مادرش نیز از نوادگان امامزاده سید حسن واقف است.

تحصیلات :

وی پس از یادگیری خواندن و نوشتن، در نوجوانی وارد حوزه علمیه اراک شد و مقدمات علوم اسلامی و دروس سطح را در آنجا فرا گرفت و تا سال 1340 هجری قمری در زاد گاه خود مشغول تحصیل بود و برای ادامه تحصیل به قم هجرت نمود و بعد از کسب فیض از محضر بزرگان آن حوزه به مقام شامخ مرجعیت رسید.

اساتید :

شیخ محمد علی اراکی از محضر اساطینی چون : استاد سید جعفر شیخی، سید محمد تقی خوانساری، شیخ محمد باقر اراکی معروف به سلطان آبادی، شیخ آقا نور الدین اراکی و شیخ عبدالکریم حائری یزدی کسب علم نموده است.

تدریس :

شیخ محمد علی اراکی در طول بیش از 35 سال تدریس در حوزه علمیه قم، پیچیده ترین مباحث علمی را با گفتاری شیوا و بیانی رسا مطرح می کرد. از ویژگیهای درس ایشان پرهیز از تکرار و زیاده گویی بود. کلام را گزیده و پر معنی اداء می کرد. اعتقادشان بر این بود که طالب علم باید قبل از حضور در درس، مطالعه نماید. شیخ محمد علی اراکی پس از وفات سید محمد تقی خوانساری به درخواست شماری از شاگردان او، به تدریس خارج فقه و اصول پرداخت. بسیاری از استادان بر جسته حوزه علمیه قم و مسئولان نظام جمهوری اسلامی سال ها از محضر ایشان کسب فیض نمودند.

تألیفات :

مرجع بزرگ تقلید شیعیان در طول عمر پر برکت خویش، کتاب هائی در علم فقه و اصول نوشته اند که آثار ایشان عبارتند از :

1 - تقریرات بحث مرحوم شیخ محمد سلطان العلما اراکی.

2 - تقریرات درس فقه شیخ عبدالکریم حائری.

3 - تقریرات درس اصول فقه شیخ عبدالکریم حائری (3 دوره).

4 - حاشیه بر (درر الاصول) مرحوم شیخ عبدالکریم حائری.

5 - تقریر درس فقه سید محمد تقی خوانساری کتاب الطهارة.

6 - حاشیه العروة الوثقی.

7 - شرح مفصل العروة الوثقی - باب طهارت.

8 - توضیح المسائل.

9 - مناسک حج.

10 - رساله استفتائات.

11 - مقدمه بر تفسیر (القرآن و العقل).

12 - کتاب النکاح و الطلاق.

گفتار بزرگان :

مرحوم حاج احمد شیرازی در مورد ایشان چنین می گوید : خداوند به تو (یعنی به شیخ محمد علی اراکی) سه نعمت بزرگ عنایت کرده که به احدی نداده است : یکی استادی خداوند به شما داده که به احدی نداده (منظورشان مرحوم حاج شیخ عبدالکریم حائری بوده است) و نیز يك پدری هم به شما داده است که به احدی نداده، خداوند عیالی به شما داده که به احدی نداده است (از فضل و تقوی).

استاد محمود شاهرخی، از شاعران شهیر انقلاب درباره دیدارش با شیخ محمد علی اراکی می گوید : در خلال شبهای شعر فیضیه به محضر شیخ محمد علی اراکی مشرف شدیم چه دیداری ! سخت بهجت خیز و عبرت انگیز! دیدار مردی بزرگ که آثار گذشت زمان بر سیمای مبارکش پدیدار بود و انوار معرفت از پیشانی روشنش ساطع. او مظهر و جلای روحانیت سخت کوش شیعه می باشد. در اتاقی محقر و ساده تر از ساده، آن بزرگ را دیدار کردیم که با ضعف مفرط مزاج، لباس رسمی پوشیده و بر روی چهار پایه ای استقرار یافته بود. پس از به جای آوردن معارفه، آن بزرگ سخنانی مبسوط و ممتع و مواعظی رسا و بلیغ ایراد کرد که همگان را سخت متأثر ساخت، که از غایت شور و تأثیر بیانات ایشان اکثر حاضران اشک از دیدگان جاری ساختند. مکرر به ابیاتی از عارفان صاحبدل، از جمله شیخ شیراز و شیخ شبستری و شیخ بهایی استشهد و استناد می فرمود و خود می گریست.

خصوصیات اخلاقی :

شیخ محمد علی اراکی به عبادت خیلی اهمیت می داد. قبل از اذان صبح بیدار می شد، و يك جزء قرآن می خواند در ماه رمضان روزانه سه جزء قرآن می خواند. در نافله های شبهای جمعه، در قنوت، دعای کمیل می خواند.

وقتی به ایشان پیشنهاد کردند که نماز جماعت را به خاطر افراد کهنسال و مریض، زیاد طول ندهید. فرمودند : از من پیرتر و ضعیف تر، در نماز کسی هست !؟

او محضر گرم و با صفا، سخنان عالمانه و حکمت آمیز داشت.

مرجعیت :

پس از رحلت حضرت امام (ره) در سال 1409 هجری قمری، بویژه پس از رحلت حضرت آیه الله گلپایگانی (ره) يك حالت خاص در جامعه اسلامی پیش آمد که می توان از آن وضع موجود با عبارت خلا مرجعیت متمرکز و جا افتاده تعبیر آورد چون اغلب مجتهدین و مدرسین محترم در شرایط خاص تساوی شأن و شهرت قرار داشتند، انتخاب و گزینش یکی و تقدیم یکی بر دیگری خالی از اشکال و عاری از نقص نبود.

جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، بیش از هر نهاد دیگر، مرجعیت ایشان را مطرح ساختند، و بر اساس این گزینش، تبلیغات را آغاز نمودند در پی این اقدام بود که برخی از وزنه های علمی حوزه مطالب و گفتگوهای را انجام دادند.

در این گفتار به برخی از خصوصیات و ویژگیهای معظم له اشاره شده است.

1 - حضور علمی و فقاقت تام.

2 - تقوی، عدالت و وارستگی.

3 - مرجعیت مایه هراس دشمنان و امید دوستان.

4 - توحید در ترس : آنکه می ترسد و فقط از خدای سبحان می ترسد، نظیر امام راحل (ره) او در

زمان غیبت جای امام می نشیند و این وصف انبیا و اولیا است ذات اقدس الله در سوره مبارکه احزاب، انبیا و مبلغان الهی و پیام آوران حق را چنین وصف می کند.

فعالیت :

اقدامات اجتماعی و سیاسی :

1 - مشارکت در تأسیس حوزه علمی قم.

2 - اقامه نماز جمعه.

3 - امامت جماعت.

4 - همگامی با انقلاب اسلامی.

5 - حمایت از دفاع مقدس.

6 - تأیید و تقویت رهبری بعد از رحلت امام.

7 - پیامها در مقاطع حساس.

وفات :

مرحوم شیخ محمد علی اراکی پس از يك قرن و اندی عمر توأم با وارستگی و قداست، در اول آذر ماه سال 1373 هجری شمسی مطابق با 1415 هجری قمری با بروز يك عارضه عروقی در بیمارستان شهید رجایی تهران ندای (ارجعی الی ربك) را لبیک گفت و انبوه مقلدان و پیروان خود را در غم و اندوه فرو برد با اعلام خبر ارتحال آن مرجع عالیقدر تمام بلاد ایران اسلامی عزادار شده و یکسره به سوگواری پرداختند و بعد از تشییع با شکوهی پیکر پاك آن فقید فرزانه را در حرم مطهر حضرت معصومه در قم به خاک سپردند.